

לפתע זה נהיה רציני. הסכנה של הפעלת גאזים נגד האוכלוסיה הישראלית בעורף היא ממשית. איך זה פועל? איך אפשר להתגונן? מי אחראי? שרה ליבוביץ חיפשה את התשובות. כמה מהן מדוימות

גאזים!

במרס 1988 הפציצו העיראקים את חלבצ'ה, כפר כורדי בצפון עיראק. פצצות של גז חרדל וציאניד הונחתו על הכפר. תוך כמה שעות מתו 5000 מתושבי חלבצ'ה. הם שותקו למות, כמו קפאו בתנוחותיהם שיגרתיות.

התמונות שצולמו שם היו מועצות. אמהות מגוננות על ילדיהן, מישפחות קופאות במכוניות, בבתים.

זו היתה הפעם הראשונה שבה הפעילו העיראקים נשק כימי נגד אוכלוסיה אזרחית. עד אז, בחמש שנות המלחמה האחרונות, הטילו פצצות גז רק על איורייקרבות. אגביכך נהרגו גם עשרות מתושבי חורמשר ואבארין, ערים השוכנות כשפוליהם של איורייקרבות. אך מעולם, לפני חלבצ'ה, לא פגעו, במישרין, באוכי לוסיה אזרחית.

חלבצ'ה הרליקה בישראל אורות אדומים. אם עשו זאת שם, מדוע שלא ישתמשו בנשק כזה גם כאן?

מתי? לשם מה?

תתאלוף (מילי) אהרון לברון, המהמכון לחקרים אסטרטגיים: "הרוגמה המיפציצת דומה למצב אצלנו וישנה ממנו. רק העיראקים משתמשים בחומר לחימה כימי (חל"כ). הם עושים זאת כשמצבם נואש. לרוגמה: כשהאויב ראנים עברו את החידקל. נשק הגז, מבחינתם, אינו נועד לשנות מצב, אלא להשיבו לקדמותו."

לפיזור הגזים הם אינם משתמשים בטילי קרקעיקרקע, בעלי ראשינפץ כימיים, אלא רק במטוסים ובהתחמים. אנחנו שונים מאיראן. ראשית, המרחב האווירי שלנו כמעט חסום. לכן סביר להניח שהערבים יעדיפו את השימוש בטילים, ולא במטוסים.

"שנית, בניגוד לאיראן, לנו יש דרכי תגובה יעילות. הערבים יודעים זאת, לכן יחסו רבות לפני שיעזו להתקיף אותנו בגאזים."

אני מניח כי הם יעשו זאת בנסיבות מסוימות, כרורות: בתחילת מלחמה, כדי ליצור בהלה ולשבש את גיוס המילואים. אפשרות זו נראית פחות

עצמם במלחמת העולם הראשונה. היתה קיימת רתיעה אינסטינקטית מפני השימוש בגאזים, בעיקבות מראות הווועה של המלחמה הראשונה. שום צד לא היה מוכן להקים נגדו את דעת הקהל העולמית בשל נשק זה. האיש שיכול היה להחליט על השימוש — אדולף היטלר — נפגע בעצמו עלידי גאזים במלחמת העולם הראשונה, כשהיה חייל קרבי בחזית צרפת. בתום המלחמה שהה בבית חולים צבאי, כשהוא סובל מעיוורון זמני. הדבר הוליד בו את ההחלטה שלא להשתמש בגאז. (מובן שזה לא הרתיע אותו משימוש בגאזים לצורכי השואה.)

איזה גאזים יש?

יש יבעים השניים שחלפו מאז הוטלה הפצצה הראשונה העשירו את הנשק הכימי במלחמת העולם הראשונה השתמשו בשני סוגי גז. כולם ירועים כ-10 סוגים. כולם ממיתים. מי מהר מאוד. מי באיטיות. אם אכן יחליט אויב להשתמש בנשק הכימי נגדנו, אומרים בצבא, סביר להניח כי יפעילו את גאזי העצבים ואת גאזי הכוויה.

קיימים שלושה סוגים של גאז עצבים: טאבון, סארין וסומאן. פעילי תם דומה. שלושתם פוגעים במערכת העצבים. הפגיעה גורמת לשיבוש בהעברת פקודות מתא העצב לתאי השריר, הבלוטה או לתאי עצב אחרים, וכתוצאה מכך למוות.

אלא שהמוות הוא המלאך הגואל, המיטיב, של הנפגע. לפניכן, במשך שעות או ימים — זה תלוי בסוג הגז ובריכוזו — נגרמות התופעות הגופניות האלה: לחץ בחזה, נזלת פתאומית ובלתימוסכרת, טישטוש הראייה, צימ צום האישונים וקשיים בריכוז המבט, זיעה קרה והולכת וגוברת, חולשה כללית, בחילות, הקאות, הפרשות בלתירצוניות, רעד כללי, איבוד השליטה על השרירים, חולשה ושיתוק כללי.

גאז הכוויה — או, כשמו הנפוץ יותר, חרדל — תוקף את העור והעיניים, גורם לצלקות, לכוויות על פני העור ולחרס רקמות.

תחילתן של הכוויות באדמומית קלה על העור, התנפחות והתחממות מקומית. אחרי כמה ימים מתפתחות כוויות בדרגות שונות. המוות נגרם מכוויות חמורות בעור ובדרכייה שמימה. תוחלת החיים של הנפגע: שבוע. גאז הדם (ציאנוגן כלוריד) יעיל ומהיר יותר. הוא חודר לגוף בדרכי הנשימה והעיכול, פוגע במנגנון העברת החמצן לתאיהגוף, וכתוצאה מכך גורם למוות תוך דקות ספורות.

גאז הבלור גורם לגירוי האף והגרון, להצטברות נוזלים בריאות, לבצקת, להפסקת פעולתן של הריאות ולמוות, כמו גאזי הדם, תוך דקות ספורות. גאזי החילה (אדמיסט) מגרה את הרירית בלוע, גורם לשיעול ולעיטוש, לכאבי גרון, לכאבי שיניים וחניכיים ולהקאות. תוחלת החיים: שעות.

הגאז הפסיכוכימי (אלאסדי) משבש את התנהגותו הנפשית של הנתקף, וכך מוציאו מכלל פעולה. בין סימני הפגיעה: סחרחורת, חולשת שרירים, דאגה ופחד, ירידה כבוסרהריכוז ובמ הירות החשיבה, איבוד הושההת מצאות, היות, רצון עז לשינה, שיכחה. כושהעמידות של הנתקף מתמוטט תוך כמה ימים.

גאז מרמיע גורם לגירויים ברי ריית העין. השפעתו חזקה גם על אנכים לחים אחרים. הוא יכול להרוג במקומות סגורים. תוחלת החיים במקרה זה: שעות ספורות. מלבד התופעות הגופניות יתלו

תירגול של ביתה להתקפת גאזים... בעלי החיים ביתיים יוחזקו בחדרים אטומים...

בצבא ברמוים, בלחישות. גם ההוראות שנשלחו לרכיביהסוחר בישובים היו מסווגות, סודיות, שמורות ביותר. דר שו מהם לא לדבר על כך, לא לספר לאיש מה עלול לקרות. תנו לעם להשתעשע, לטמון ראשו בחול, עד ליום הדין, כך רמו הצבא. ואכן, מין מימד של יוםגזירה גלוה לנשק הכימי, אלפי אנשים מתים, שרועים ברחובות, בבתים.

היסטוריה:

היטלר לא רצה

לכן, בין השאר, מיעטו להשתמש בו לאורך ההיסטוריה. הראי שונים היו הגרמנים, ב-1915, בקרבות על נהר הסום בבלגיה, נגד הצרפתים והקנדים. באמצע שנות ה-30 הטילו האיטלקים פצצות גאז באתיופיה. במחצית שנות ה-60 הרגו המצרים את המורדים בתימן בעזרת גאזחרדל. גם באפגניסטאן, כאנגולה ובקמבוריה נעשה שימוש בנשק כימי.

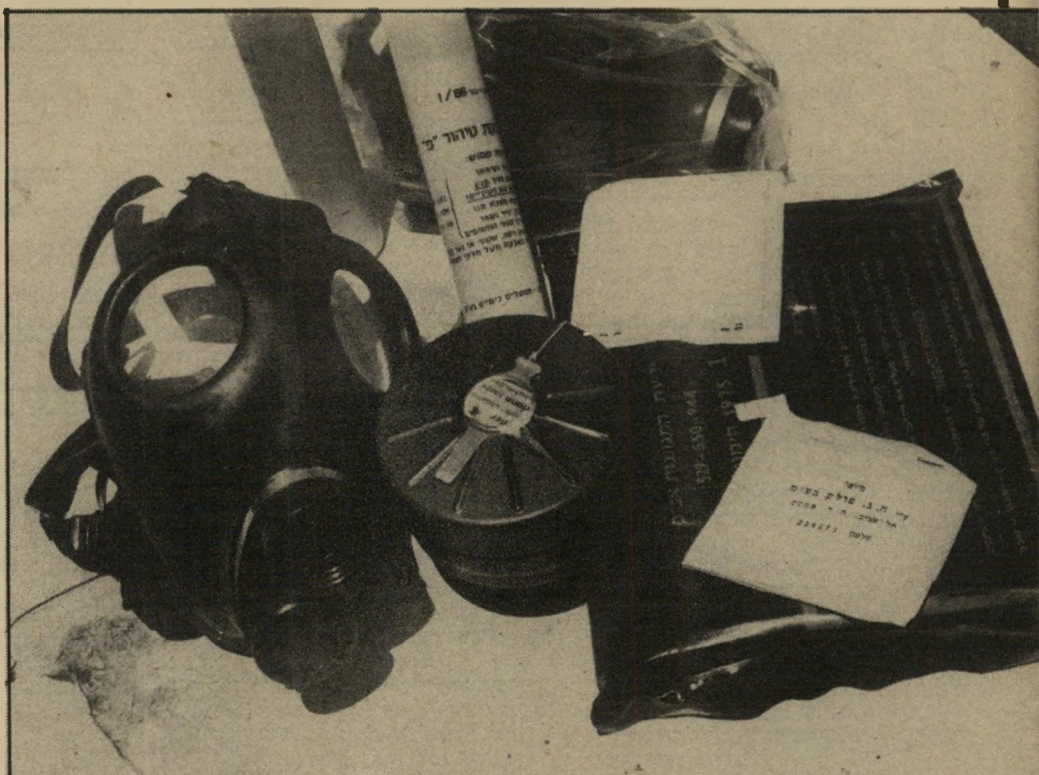
לקראת מלחמת העולם השניה היו הכל כטוחים כי יופעלו גאזים. בכריי טניה חילקו לפני המלחמה מסיכות לכל התושבים, ובתצלומים של ערכי המלחמה נראים גם גדוליהמדניה כשהם נושאים מסיכות גאז, התלויות מכתפיהם.

אולם בכל המלחמה ההיא לא הופעלו גאזים כלל. על פי ההשערה, היו לכך שתי סיבות:

● המצביאים החליטו כי התועלת בגאזים מצומצמת ומפוקפקת. כשרד הקרב עלולה הרוח להסתובב ולשטוף את התוקפים עצמם בגאזים שלהם. כנשק טאקטי לא הוכיחו הגאזים את

וכאשר יעמדו לפני סכנת התמוטטות צבאית, ינסו לחלץ לעזרתם את גאזים, בכחינת תמות נפשי עם פלשתים. נופך של מיסתורין אופי את הנשק הכימי. עד לעת האחרונה דיברו עליכך

סכירה, הן מפני שהערבים רגשים לדעת הקהל העולמית, הן מפני רצונם למצות את יכולתם הצבאית קודם לשימוש בנשק כימי. האפשרות האחרת סבירה יותר: אם

ערכה של גאזים

חדר פנימי בדירה שחלונותיה ודלתותיה אטומים...